

”Med ny satsning kan LKAB producera fossilfritt järn”

Publicerad 2020-11-23

Klimatet.

DN. DEBATT 201123

LKAB ska ställa om tillverkningen av järnmalmspellets och ersätta den med en vätgasbaserad process. Med en satsning på uppåt 400 miljarder kronor kan det vara den största svenska industriinvesteringen någonsin. För att detta ska vara möjligt krävs ett nytt och bättre samspel mellan näringsliv och politik, skriver Jan Moström, LKAB, och Svante Axelsson, Fossilfritt Sverige.

Med en ny vätgasbaserad teknik ska statliga gruv- och mineralkoncernen LKAB övergå från att producera järnmalmspellets till att producera koldioxidfri järnsvamp. Det kommer att bli den största industrisatsningen i modern tid och kommer fullt genomförd att kapa koldioxidutsläppen hos företagets kunder världen över med 35 miljoner ton varje år, vilket motsvarar två tredjedelar av Sveriges territoriella utsläpp av växthusgaser, samtidigt som det skapar tusentals nya jobb. Fossilfritt Sverige vill nu röja undan hinder för denna och andra stora industrietableringar som kan befästa Sveriges roll som en permanent världsutställning för fossilfri teknik.

Inom ramen för regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige har 22 branscher tagit fram färdplaner som visar hur de kan bli fossilfria eller klimatneutrala samtidigt som de stärker sin konkurrenskraft. Utifrån dessa vill Fossilfritt Sverige nu lyfta fram och röja undan hinder för flera kommande industriprojekt som kan göra störst klimatnytta globalt samtidigt som de kan bidra till fler arbetstillfällen och ökad välfärd i Sverige.

De mest omtalade exemplen hittills är utvecklingsprojektet Hybrit, där SSAB, LKAB och Vattenfall samarbetar runt en process där stål kan reduceras ur järnmalm med hjälp av vätgas i stället för kol, och Northvolt som ska bli Europas största batterifabrik med fokus på hållbarhet och återvinning. Nämnas kan också Preem som efter att ha backat ur en investering i utbyggnad av den fossila kapaciteten nu planerar att bygga upp raffinaderier för biodrivmedel.

Det industriprojekt vi nu presenterar är av en ännu större skala. LKAB:s nya beslutade strategi kan vara den största svenska industriinvesteringen någonsin med årliga investeringar på mellan 10–20 miljarder kronor under 20 år.

Planen är grundad på en affärsmässig bedömning av den framtida marknaden. Genom att erbjuda koldioxidfria produkter kan LKAB mer än dubbla omsättningen fram till år 2045. Samtidigt som bolaget kan förse världsmarknaden med det koldioxidfria järn som är nödvändigt när världsekonomin ställer om och morgondagens järnvägar, vindkraftverk, elbilar och industrimaskiner ska produceras.

LKAB:s egen verksamhet orsakar i dag 4 procent av industrins samlade utsläpp i Sverige. Men LKAB är del av en global industri där värdekedjan från gruva till industriellt stål gör

järn- och stålindustrin till den bransch som orsakar störst utsläpp av koldioxid. En industri som globalt står för en dryg fjärdedel av industrins utsläpp och för 7 procent av världens samlade koldioxidutsläpp.

När LKAB nu inleder den största omställningen i bolagets 130-åriga historia innebär det att den egna tekniken och processerna för järn- och ståltillverkning förändras i grunden och ger ett par tre tusen nya jobb om året i Kiruna och Gällivare under den 20-åriga byggprocessen.

Ett teknikskifte där de verkligt stora effekterna uppstår genom att ny teknik bidrar till att förändra värdekedjan för järn- och ståltillverkning globalt. Hela koncernens tillverkning av järnmalmspellets ska ställas om och ersättas av en vätgasbaserad process likt den som nu utvecklas inom Hybrit. Resultatet blir en koldioxidfri järnsvamp. När denna exporteras bidrar LKAB till att minska utsläppen hos sina kunder i svensk och internationell stålindustri med 35 000 000 ton årligen. Det motsvarar två tredjedelar av Sveriges samlade territoriella utsläpp av koldioxid eller tre gånger så mycket som utsläppen från alla personbilar i landet.

Sverige blir alltså inte bara det första landet i världen som kan producera fossilfritt stål utan också det första landet som kan exportera fossilfritt järn till hela världen.

Den omställning LKAB och andra industrier nu inleder är en konsekvens av det samlade innovationstryck som uppstår när världen ska ställa om för att begränsa klimatförändringarna.

De krafterna skapar behov av nytänkande, innovation och ofta även stora investeringar som måste vara lönsamma över tid.

Dagens behov av djupgående strukturomvandlingar hämtar kraft ur en lång tradition av samspel mellan bas- och tillverkningsindustri som har format och bidragit till det moderna välfärdslandets framväxt. I dag samarbetar LKAB med företag som SSAB, Vattenfall, Sandvik, ABB, Combitech, Epiroc och en rad andra industriledare för att ta fram den teknologi som ska möjliggöra omställningen av fossilfria och autonoma gruvor.

Förutom stora investeringar och teknologisk utveckling krävs även ett nytt och bättre samspel mellan näringsliv, politik och andra goda krafter om det gemensamma målet. Listan på frågor som måste lösas är lång, men några av huvudpunkterna är:

1 Effektiva, rättssäkra och snabba tillståndsprocesser så att nya och nödvändiga, klimateffektiva, investeringar blir möjliga och inte skjuts långt in i framtiden. Tillståndsprocesserna borde kunna förkortas till mer än hälften om alla berörda parter, inklusive industrin själva, effektiviserar sina delar i processen.

2 Satsning på forskning och utveckling och innovationsstöd till basindustrin med tydligt fokus på fossilfri teknikutveckling och vätgas.

3 Säkra energifrågan. Koldioxidfri produktion kommer att kräva extrema mängder grön el och tillgång till biobränsle till konkurrenskraftiga priser och en industrialisering av vätgasproduktion. Fullt utbyggd kräver den nya tekniken för koldioxidfri järnsvamp el motsvarande en tredjedel av dagens samlade svenska produktion.

Dagens regelverk är för fragmentiserat och är anpassat till en tid där förändringar har skett stegvis och långsamt.

Trots att både vilja, resurser och teknik finns på plats är risken överhängande att stora och viktiga förändringar fastnar i långa och krångliga prövningsprocesser där regler och lagar inte skiljer mellan lokala och globala effekter.

För att lyckas med dessa stora och långsiktiga omställningar krävs en bred samsyn i riksdagen och bland samhällets olika aktörer. Den svenska traditionen av bred samverkan ger unika förutsättningar för att utveckla världens första fossilfria välfärdsland.